

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра новітньої історії України

ПРИТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з науково-педагогічної роботи

«_____» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи шкільної історичної освіти

для здобувачів освіти

галузь знань	<u>01 Освіта/Педагогіка</u>
спеціальність	<u>014.03 Середня освіта (Історія)</u>
освітній рівень	<u>перший (бакалаврський)</u>
освітня програма	<u>Середня освіта (Історія)</u>
вибірковий блок	<u>Історична дидактика</u>
вид дисципліни	<u>вибіркова</u>

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2022/2023</u>
Семестр	<u>3</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>залік</u>

Викладачка: Смержевська Оксана Олександрівна, кандидатка історичних наук, доцентка, доцентка кафедри новітньої історії України

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Розробниця: Смержевська О.О., канд. іст. наук, доц.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри новітньої історії України
(Андрій ПИЖИК)

Протокол № 12 від «30» 06 2022 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2022 року № 1
Голова науково-методичної комісії (Наталя ТЕРЕС)

1. Мета дисципліни – ознайомити з особливостями сучасного викладання історії в школах України, популяризацією історії серед школярів з врахуванням специфіки розвитку суспільства; познайомити з теоретичними та практичними розробками даної проблематики, спираючись на різноманітні підходи.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

Знати основні події світової історії та історії України; орієнтуватися в світових суспільно-історичних процесах.

Вміти самостійно поглиблювати свої знання шляхом пошуку й опрацювання нової інформації з використанням сучасних технічних засобів; орієнтуватися в історичних процесах та явищах.

3. Анотація навчальної дисципліни:

На сьогодні історія покликана здолати важливі виклики та завдання, а саме: вказати на можливості творення та посилення почуття «спільної людськості» та підтримати переконання, як варто бути ЛЮДИНОЮ. Історія в школі має формувати таке знання про минуле, яке для особистості буде мати цінність того, як виживати в критичних ситуаціях, так і сприяти певній етичній поведінці, творити певний культурний продукт. Актуалізується роль шкільного вчителя історії як професіонала, що покликаний сформулювати в учнів шкіл потяг до вивчення історії, краєзнавства, культури, закласти базу для подальшого вдосконалення й розвитку сучасної людини, яка живе в світі віртуальних технологій, але з оперттям на історичне минуле.

4. Завдання (навчальні цілі) - формувати здатність та вміння практично застосовувати теоретичні знання шляхом створення конкурентоспроможного «історичного продукту» для учнівської аудиторії; застосовувати набуті знання для популяризації історії з метою формування сприйняття історичного минулого учнями шкіл; формувати та розвивати в учнів зацікавленість до вивчення історії України та всесвітньої історії, краєзнавства, історії культури, громадянської освіти; формувати в учнів ключові компетентності, насамперед, громадянську, соціальну та культурну.

5. Результати навчання за дисципліною.

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати шкільну історичну освіту як складову державної політики України	Лекція	Підсумкова контрольна робота	5%
1.2	Знати роль колективної пам'яті та національної історії в середній освіті України	Лекція	Підсумкова контрольна робота	5%
1.3	Знати психолого-педагогічний портрет сучасного учителя історії	Лекція Самостійна робота	Творче завдання (есе), набрання не менше 60% балів Підсумкова контрольна робота	10%
2.1	Вміти формулювати власну точку зору на роль вивчення історії в школі;	Лекція	Робота на семінарському занятті;	10%

	на вплив історії у формуванні свідомості та світогляду учнів школи	<i>Семінарське заняття</i>	<i>набрання балів на кожному семінарському занятті.</i>	
2.2	Вміти визначати роль регіональної історії та краєзнавчої тематики у вивченні шкільного курсу історії	<i>Лекція Семінарське заняття Самостійна робота</i>	<i>Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті. Творче завдання (есе), набрання не менше 60% балів</i>	25%
2.3	Знати специфіку історичної освіти в школах країн ЄС. Орієнтуватися в різноманітті підходів до шкільної освіти в різних країнах світу.	<i>Лекція Самостійна робота</i>	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	5%
2.4	Вміти використовувати сучасні технології у вивченні історії в школі	<i>Лекція Семінарське заняття</i>	<i>Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті</i>	10%
2.5	Вміти скласти «ментальну карту» для візуалізації та структурування інформації	<i>Лекція Семінарське заняття</i>	<i>Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті</i>	10%
2.6	Вміти формувати відео-, аудіо- та текстові розробки задля зацікавлення шкільної аудиторії історичною тематикою	<i>Лекція Семінарське заняття</i>	<i>Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті.</i>	10%
4.1	Знати медіапедагогіку і основи медіаграмотності та вміти використовувати можливості медіа і комунікацій в освітньому процесі	<i>Лекція Семінарське заняття</i>	<i>Робота на семінарському занятті; набрання балів на кожному семінарському занятті.</i>	10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (ВБ 1.1.)/ Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	4.1
1. Знати історичні етапи розвитку предметної області.	+	+		+		+		+		+
5. Оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
28.1 Знати сучасні теоретичні та практичні основи навчання історії в основній (базовій) та профільній середній школі.		+	+	+		+	+	+		+
29.1 Вміти організувати науково-дослідну роботу учнів з актуальних проблем історії.		+	+	+		+	+			+

7. Схеми формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. *Робота на семінарських заняттях*: РН2.1, РН 2.2, РН2.4, РН2.5, РН2.6, РН4.1. - 60 балів/36 балів.

2. *Творче завдання (есе)*: РН1.3, РН2.2 — 20 балів/12 балів.

3. *Підсумкова контрольна робота*: РН1.1, РН1.2, РН1.3, РН2.3 — 20 балів/12 балів.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – залік.

Залік виставляється за результатами роботи студента/ки впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Обов'язковою умовою для отримання заліку є написання студентом/кою підсумкової контрольної роботи і виконання творчого завдання.

- Студент/ка, які не набрали 60 балів за результатами семестрового оцінювання, не склали залік і у відомість проставляється оцінка «не зараховано».

Для складання заліку під час перескладання, яке призначається відповідно до затвердженого деканатом графіку, студент/ка має відпрацювати викладачу/ці ті види семестрового оцінювання, на яких не набрали мінімальної кількості балів (контрольна робота, пропущені чи з незначною кількістю набраних балів семінарські заняття, есе). У разі якщо студент/ка не склали залік під час перескладання викладачу/ці, відбувається перескладання комісії. Для перескладання на комісії студенту/ці пропонується перелік запитань та завдань, які мають перевірити всі результати навчання за даною дисципліною.

7.2. Організація оцінювання:

Оцінювання студентів відбувається впродовж семестру.

Загальна сума балів – 100 балів

Семінарські заняття	Самостійна робота (Індивідуальне творче завдання)	Підсумкова контрольна робота / Залік
60 балів (максимум)	20 балів (максимум)	20 балів (максимум)
36 балів (мінімум)	12 балів (мінімум)	12 балів (мінімум)

7.2.1. Робота на семінарських заняттях - до 60% балів.

На семінарських заняттях оцінювання здійснюється за 12-ти бальною шкалою, яка в подальшому переводиться в залікові бали. Результати роботи на семінарському занятті оголошуються студентам індивідуально після кожного семінарського заняття.

Види робіт на семінарському занятті	Бали за роботу на семінарському занятті
Участь у дискусії на семінарському занятті	до 3 балів
Доповнення на семінарському занятті	до 3 балів
Узагальнення, підведення підсумку семінарського заняття	до 2 балів
Експрес-контроль на семінарському занятті	1 бал
Поточна письмова самостійна робота на занятті	до 5 балів

Таблиця переведення балів за роботу на семінарських заняттях у залікові бали.

Залікові бали	Набрана кількість балів (7 занять)	Залікові бали	Набрана кількість балів (7 занять)
60	95-96	47	79-80
59	94	46	77-78
58	93	45	75-76
57	92	44	73-74
56	91	43	71-72
54	90	42	69-70
53	89	41	67-68
52	88	40	65-66
51	87	39	63-64
50	85-86	38	61-62
49	83-84	37	59-60
48	81-82	36	57-58
Менше 57 балів набраних за роботу на семінарських заняттях не зараховуються оскільки становлять менше 60% і в залікові бали не переводиться			

7.2.2. Індивідуальне творче завдання. Підготовка есе за результатами опрацювання теми «Чому навчає історія в школі?» - до 20% балів.

Вимоги до есе:

- обсяг не більше 2 сторінок;
- самостійність у викладі матеріалу;
- визначений термін виконання – до 1 листопада;
- здавати у роздрукованому вигляді з підписом або в електронному на адресу oksana.smor@gmail.com

Структура есе	Бали (максимум)
Короткий опис, чого Вас навчила історія в школі	6 балів
Роль Вашого вчителя/льки історії у формуванні світогляду	
Виклад своїх міркувань щодо ролі вивчення історії в школі	8 балів
Рекомендації щодо ролі історії в освітньому процесі	2 бали
Висновки	3 бали
Використані джерела при підготовці есе	1 бали

7.2.3. Підсумкова контрольна робота - до 20% балів.

Предметом підсумкової контрольної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і наскрізних питань з кількох тем, які дозволяють з'ясувати знання наукової термінології, основні напрямків державної політики в освітній сфері; вміння характеризувати різні підходи у висвітленні історичного минулого в різних країнах.

Перевірка результатів навчання здійснюється під час письмової контрольної роботи, яка містить 10 тестових запитань, і 1-го теоретичного запитання, яке потребує розгорнутої відповіді.

Підсумкова контрольна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів, із них тестові завдання – 10 балів, теоретичне запитання – 10 балів.

Кожна вірна відповідь на тестове запитання оцінюється в 1 заліковий бал.

Відповідь на теоретичне запитання оцінюється відповідно до наступних критеріїв:

- глибоке, теоретично обґрунтоване, фактологічно наповнене розкриття питання – 9-10 балів;
- розкриття питання з фактологічною аргументацією – 7-8 балів;
- неповне розкриття питання – 4-6 балів;
- висвітлення окремого аспекту питання – 1-3 бали;
- відсутність відповіді з питання – 0 балів.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано	60-100
Не зараховано	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій, семінарських занять, самостійної роботи

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
1	Вступ. Глосарій курсу. Тема 1. Історична освіта в системі загальної середньої освіти. Огляд наукової літератури та джерел до вивчення курсу.	2	2	2
2	Тема 2. Шкільна історична освіта в країнах ЄС.	2		2
3	Тема 3. Сучасний учитель історії: психолого-педагогічний портрет.	2		2
4	Тема 4. Медіаграмотність, критичне мислення та шкільна історична освіта.	4	2	6
5	Тема 5. «Ментальна карта»: візуалізація та структурування інформації.	4	2	4
6	Тема 6. Шкільна історична освіта в політиці пам'яті України.	2		2
7	Тема 7. Регіональна історія в системі шкільної історичної освіти	2		2
8	Тема 8. Красна складова шкільної історичної освіти.	2	2	2
9	Тема 9. Взаємозв'язок історичної та громадянської освіти.	2		5
10	Тема 10. Історія України в літературі та мистецтві.	4	2	5
11	Тема 11. Історія культури в системі шкільної історичної освіти.	2	2	2
12	Тема 12. Формування щасливої особистості: можливості шкільної історичної освіти	1	2	2
	<i>Підсумкове есе</i>			10
	<i>Контрольна робота</i>	1		
	ВСЬОГО	30	14	46

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 30 год. Семінари – 14 год. Самостійна робота – 46 год.

9. Рекомендована література та джерела:

Основна:

1. Кабінет історії Віктора Вітошка. Інтелект-карти (mind-map) <https://sites.google.com/site/vcymoistoriu/intelekt-karti-mind-map>
2. Мисан В. Коли шкільна історія почне вчити мислити, або Про невеселі справи у царстві Кліо // Дзеркало тижня, 2 березня 2018 р. <https://dt.ua/EDUCATION/koli-shkilna-istoriya-pochne-vchiti-misliti-abo-pro-neveseli-spravi-u-carstvi-klio-271012.html>
3. Смержевська О. Можливості формування щасливого суспільства (на основі концепцій «колективної пам'яті» Моріса Альбракса та «місць пам'яті» П'єра Нора) // Щастя та сучасне суспільство: збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (Львів, 20-21 березня 2020 р.). Львів: СПОЛОМ, 2020. С. 244-246.
4. Смержевська О. Навчально-методичний комплекс з предмету «Художня культура в середній школі» для бакалаврів денної форми навчання. Київ: ЦП «Компринт», 2021. 46 с.
5. Смержевська О. Основи шкільної історичної освіти. Навчально-методичний комплекс. К., 2022. 51 с.
6. Тищенко Роман. Яким має бути сучасний вчитель, 2018 / Освіторія-медіа. <https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-but-y-suchasnyj-vchytel/>
7. Уряд затвердив державний стандарт базової середньої освіти: реформа «Нова українська школа» продовжиться у 5-9 класах. <https://mon.gov.ua/ua/news/uryad-zatverddiv-derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti-reforma-nova-ukrayinska-shkola-prodovzhitsya-u-5-9-klasah>
8. Чупрій Леонід. Історична освіта в Україні як складова державної політики пам'яті https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/chuprii_istorychna.pdf
9. Шуліга А. Історія в школі. <https://www.historyua.com/>
10. Як навчати історії? Форум. http://uamoderna.com/images/archiv/19/um_19_forum.pdf

Додаткова:

1. Журмій Н. М. Пошуки політичної ідентичності українців на прикладі регіональних особливостей скульптурних пам'ятників // Наукові записки. Серія «Культурологія». – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. – Вип. 9. – 384 с.
2. Киридон А. Музеї як інституції пам'яті // Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. – 2015, вип. 16 (1), С. 193-200.- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2015_16%281%29_23
3. Кобченко К. Декомунізація в Україні: постколоніальний контекст // Українознавчий альманах, 2017, вип. 19. – С. 66-70.
4. Методичні рекомендації щодо використання ментальних карт на уроках історії. <https://naurok.com.ua/prezentaciya-metodichni-rekomendaci-schodo-vikoristannya-mentalnih-kart-na-urokah-istori-237875.html>
5. Шутов Д.О. Професійна компетентність вчителя історії профільної школи як суб'єкта освітнього процесу, 2019 http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/66/part_1/26.pdf
6. Портал медіаосвіта і медіаграмотність <https://medialiteracy.org.ua/>
7. 5 історій про 5 найкращих освітніх систем світу. / Освіторія-медіа. <https://osvitoria.media/experience/5-istorij-pro-5-najkrashhyh-osvitnih-system-svitu/>
8. Кінд-Войтюк Наталія. Сучасний вчитель історії та інформаційно-комунікаційна компетентність на уроках у новій українській школі // Літопис Волині. Всеукраїнський науковий літопис, 2021 № 24. С. 103-107.
9. Колпакова Олена. Презентація «Метод незакінчене речення» / Національна освітня платформа. Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-metod-nezakicene-recenna-477539.html>

10. Кульчій О.О. Досвід країн Європейського Союзу в сфері освітньої політики // Державно-управлінські студії. 2018, № 6(8). Режим доступу: <http://studio.ipk.edu.ua/dosvid-krayin-yevropeys-koho-soyuzu-v-sferi-osvitn-oyi-polityky/>

11. Методичні рекомендації щодо використання ментальних карт на уроках історії. <https://naurok.com.ua/prezentaciya-metodichni-rekomendaci-schodo-vikoristannya-mentalnih-kart-na-urokah-istori-237875.html>

12. Пометун Олена. Критичне мислення як педагогічний феномен // Український педагогічний журнал, 2018, № 2. С. 89-98.

13. Регіональна історія України. Режим доступу: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=vzWcrfEAAAAAJ&hl=uk>

14. Шутов Д.О. Професійна компетентність вчителя історії профільної школи як суб'єкта освітнього процесу, 2019. Режим доступу: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/66/part_1/26.pdf

15. Навчально-методичні посібники для педагогічних працівників / Знайшов. Учням. Батькам. Вчителям. Режим доступу: <https://znayshov.com/News/Details/navchalno-metodychni-posibnyky-dlia-pedahohichnykh-pratsivnykiv/8#news-pager-label>

16. Освітній тренд: використання інтернет-мемів на уроках. 30.05.2018 / На урок. Освітній проект. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/osvitniy-trend-vikoristannya-internet-memiv-na-urokah>

17. Пометун Олена, Гупан Нестор. Таксономія Б.Блума і розвиток критичного мислення школярів на уроках історії // Український педагогічний журнал, 2019, № 3. С. 50-58.

18. Пометун Олена. Активне навчання учнів історії та громадянської освіти у контексті запровадження Державного стандарту базової середньої освіти // Український педагогічний журнал, 2021, № 4. С. 106-115.

10. Додаткові ресурси:

1. <http://novitukr.history.knu.ua/> - кафедра новітньої історії України
2. <http://uamoderna.com/index.php> - Україна модерна. Міжнародний інтелектуальний часопис.
3. <https://www.facebook.com/groups/1849192788654438> Форум вчителів історії.
4. <https://www.facebook.com/groups/779731412395372> Все для вчителів історії.
5. <https://www.facebook.com/groups/381259259492955> Для вчителів історії.